

Jürgen Matthäus und Frank Bajohr (Hg.), **Alfred Rosenberg, Die Tagebücher von 1934 bis 1944**. Frankfurt am Main; S. Fischer Verlag GmbH., 2015, 650 strani. (Eine Publikation des Jack, Joseph and Morton Mandel Center for Advanced Holocaust Studies am United States Holocaust Memorial Museum, Washington, D. C., und des Zentrums für Holocaust Studien am Institut für Zeitgeschichte, München.)

Pri prebiranju neke knjige znamenitega zgodovinarja Erica Hobsbawma, kjer je izčrpno obravnaval holokavst nad Judi med drugo svetovno vojno v Nemčiji in ga seveda obsodil, me je začudilo, da ni niti z besedo omenil načrtovanega in v veliki meri izvedenega nacističnega iztrebljenja Slovanov. Ko sem o tem vprašal nekega našega strokovnjaka za sodobno zgodovino, mi je odgovoril, da je najbrž vzrok tej opustitvi pač v tem da je Eric Hobsbawm judovskega rodu in da na dogodke gleda le s svojih ozkih stališč. Sam pa sem pred dolgimi leti v neki nemški publikaciji naletel na zapis o iztrebljenju (holokavstu) Slovanov.

Nato pa sem v nemškem tedniku Die Zeit pred nekaj leti našel članek o ustanovitvi Muzeja SS (Sturmstaffel) v Nürnbergu, za katerega so pridobili tudi Himmlerjev zasebni arhiv, v katerem je bilo veliko doslej neznanih ali manj znanih zapisov, med drugim tudi o iztrebljanju Slovanov med drugo svetovno vojno. Da so bile v začetku nacizma paravojaške, od štiridesetih let naprej pa kar vojaške enote SS pod Himmlerjevim poveljstvom poglavitne izvajalke holokavsta nad Judi in ubijalke raznih drugih narodov v drugi svetovni vojni, je tudi splošno znano. Nato sem našel v knjigi Wernerja Maserja, ki obravnava zgodovino Hitlerjevega Mojega boja z izvlečki in komentarji¹ zapis: »Z začetkom vojnega pohoda na Poljsko je (Hitler) s peresno potezo sprožil uničevalno akcijo, označeno z »evtanazijo«, ki so ji kmalu sledile akcije proti Judom. Skupaj naj bi na vzhodu pod ščitom zmagovite nemške vzhodne armade umrlo 30 milijonov Judov in Slovanov. S tem bi se ta teritorij prebivalstveno izpraznil in napravil prostor za Nemce.«

Hitlerjev zapis, ki je bil na pragu teh svetovnonazorskih akcij, je izviral z dne 16. septembra 1919, še iz časa ko je Hitler bil vojak. Ta dokument dokazuje, da je bil Hitlerjev svetovni nazor decembra 1919 v obrisih glede antisemitizma in protislovanstva že bolj kot ne izoblikovan. Ta dokument pa tudi kaže, da v tem času v Hitlerjevem svetovnem nazoru še manjkajo grozovito pervertirane predstave, ki v njegovem »Mojem boju« predstavljajo splošno sliko in so na poznejše

¹ Werner Maser: Adolf Hitlers Mein Kampf. Geschichte - Auszüge - Kommentare. Bechte Verlag, Esslingen, F. A. Herbig Verlagsbuchhandlung GmbH, München, 1981, str. 231

Hitlerjeve odločitve odločilno vplivale. Še v času njegovih »volitev« za diktatorsko vladajočega »vodjo« svoje stranke (NSDAP) v juliju 1921 se je v glavnem ravnal tako po tradicionalnih konceptih, kot tudi po formulacijah nemških in avstrijskih Vsenemcev (Alldeutschen), katerih pojmovni rezervoar, antisemitični argumenti in programi so mu bili znani že od njegovega šolanja v Linzu.

Nekje sem prebral, da je Himmler še v prvih mesecih leta 1945, ko se je mudil nekje na vzhodu, izjavil, da sme konec druge svetovne vojne preživeti le 5 odstotkov Slovanov.

Prav tako je splošno znano, da se v Hitlerjevem rajhu nobena stvar ni dogajala in izvajala brez nacionalsocialistične ideološke podstat. Tako sem začel iskati ideološka izhodišča za predvideno in izvedeno iztrebljenje Slovanov. V nacionalsocialistični bibliji »Mein Kampf« neposredno o holokavstvu Judov in Slovanov ni izrecnih zapisov. V njem je sicer zanimiv, toda povsem obroben zapis o Hitlerjevem prvem političnem dejanju sploh, ki je bilo naperjeno proti Slovanom. Še kot dijak drugega ali tretjega razreda realke v Linzu je namreč ves drobiž iz svojega hranilnika izpraznil in ga dal v korist avstrijskega germanizatorskega društva »Schulverein«, ki je ustanavljalo nemške šole na Spodnjem Štajerskem, tudi v mojem rojstnem kraju Laško, z namenom germanizacije Slovencev.

Seveda je bil Hitler glavni ideolog svoje stranke, toda le v grobih obrisih. S podrobnostmi se ni utegnil ukvarjati. Pomembna strankarska ideologa pa sta bila Heinrich Himmler, po študiju agronom in Albert Rosenberg, po študiju arhitekt. Himmler je postal pozneje poveljnik zloglasnih, prvotno paravojaških, pozneje pa kar vojaških enot SS in SA (Sturmabteilung). Prek teh enot je bil predvsem usmerjen v konkretno izvajanje strankinih in pozneje državnih odločitev. On je osebno vodil in nadzoroval delovanje odredov SS in delovanje koncentracijskih taborišč. S strankino ideologijo se je ukvarjal bolj ob robu. Razen tega skoraj zanesljivo ni zapustil kakih osnutkov programskih zapisov, še manj seveda osebnega dnevnika, ker ga ni pisal. Pisal je sicer kake beležke na koledarje, toda te za zgodovino nimajo skoraj nobene vrednosti. Pisno gradivo uradov, ki jim je načeloval in SS enot je seveda izjemno tehtno, toda do sedaj menda ni podrobno obdelano, gotovo ne tisto, ki ga je pridobil novoustanovljeni SS muzej v Nürnbergu.

Drugi ideolog, nacionalnega socializma je bil od prvih začetkov te stranke pa do konca Hitlerjevega rajha, Alfred Rosenberg. Predlani pa so izšli Rosenbergovi dnevniki od leta 1934 do 1944 v delu:² To knjigo sem si oskrbel v upanju, da bom morda v njej našel, ideološko podlago za omenjeno iztrebljanje Slovanov.

V naslednjem bo na kratko orisana življenjska pot Alfreda Rosenberga, ker se je na njej, zaradi razmer v katerih je pač živel, oblikoval, seveda poleg Hitlerja,

---

² Jürgen Matthäus und Frank Bajohr (Hg.): Alfred Rosenberg, Die Tagebücher von 1934 bis 1944. S. Fischer Verlag GmbH., Frankfurt am Main, 2015, 650 strani. Eine Publikation des Jack, Joseph and Morton Mandel Center for Advanced Holocaust Studies am United States Holocaust Memorial Museum, Washington, D. C., und des Zentrums für Holocaust Studien am Institut für Zeitgeschichte, München. Die hier vorgetragenen Meinungen sind die der Herausgeber und reflektieren nicht die Meinungen des U. S. Holocaust Memorial Museums oder des Instituts für Zeitgeschichte.

v poglavitnega ideologa nacionalnega socializma. Rojen je bil 12. januarja 1893 v tedaj ruski Estoniji, v mestu Talin, v nemško-baltski družini. V tedanjih baltskih deželah so vladale velike narodnostne razprtije. Nemci so si seveda lastili premoč. Po študiju arhitekture v Rigi in Moskvi se je preselil v tedaj od poraza v prvi svetovni vojni in od revolucijskih dogajanj povsem razrvano Nemčijo. V Münchnu se je priključil tedanjim nazadnjaškimi narodnjaškimi (völkisch) političnim strujam, ki so zastopale nemško nacionalno pristnost in rasno čistost. Sčasoma se je uveljavil kot pisec bojevitih spisov s poudarjeno protijudovsko in protikomunistično ostjo. V tedaj še mladi Nacistični stranki NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei) se je uveljavil predvsem zaradi osebnih izkušenj o pravi vsebini in naravi judovsko-boljševistične vladavine, ki jo je še sam doživel v oktobrski revoluciji v svoji domovini. V nacistični stranki je veljal kot izvedenec za vzhod. Zelo verjetno je, da je posredno vplival na program NSDAP, ki je bil proglašen leta 1920, posebno v točki 4. »Državljan je lahko le tisti, ki je sonarodnjak (Völksgenosse). Sonarodnjak pa je lahko le tisti, ki je nemške krvi, ne glede na konfesijo. Noben Jud torej ne more biti sonarodnjak.« To je bil temelj najprej strankinega, nato pa državnega antisemitizma, ki je naposled prerasel v holokavst. Seveda pa je isto veljalo za rasno manjvredne narode, kakor so bili Slovani. Zanimivo pa je, da izrazita manjvrednost slovanske rase, vsaj neposredno, v publikacijah, ki so mi bile dostopne, ni bila nikjer zapisana. Da je bil Rosenberg skoraj gotovo udeležen pri oblikovanju strankinega programa kaže tudi to, da je postal pozneje njegov uradni komentator. Uspelo se mu je preriniti v ožji krog Hitlerjevih osebnih sodelavcev. L. 1923 je prevzel izdajateljstvo strankinega časopisa *Völkischer Beobachter*. V svojih prvih knjigah, ki jih tukaj ne kaže navajati, je izražal naravnost »monomanični antisemitizem«. Od leta 1924 je izdajal mednarodno periodično revijo »Weltkampf«, ki je bila namenjena zagovornikom bele rase. Njegova kariera v stranki brez njegove izredne publicistične in konceptualne produktivnosti, ki je drugi v vrhu stranke niso imeli, ne bi bila mogoča. Ta je izravnala njegovo hibo, da ni bil posebno dober agitacijski govornik in organizator in mu je dejansko ustvarila položaj Hitlerjevega zaupnika. Leta 1930 je izšel njegov *Opus Magnum* »Der Mythos des 20. Jahrhunderts« s katerim je postal *Spiritus Rector* strankine ideologije. Navezujoč se na Houstona Stewarta Chamberlaina in Paula de Lagarde je Rosenberg skonstruiral dihotomni sistem, v katerem sta si stali nasproti »rasa« in »nasprotna rasa«, torej so si bili Nemci in Judje v kategoričnem nasprotju. To nasprotje naj bi bilo domnevno globoko zakoreninjeno. Premagati bi ga naj bilo mogoče le konfrontativno, z zmago prve ali druge strani. Rosenberg je NSDAP in njenim vodilnim funkcionarjem stalno dajal občutek da njena ideološka načela ne temeljijo na idiosinkraziji, fantazijah o nadmoči in občutkih sovražnosti, temveč so nasprotno izvedena globinskopsihološko in so znanstveno utemeljena. O tem je bil sam seveda najbolj prepričan. Že dolgo prej, preden je začel z dnevniškimi zapiski, je njegovo mišljenje teklo po svetovnonazorskih tirih, ki niso omogočali nikakršne kritične analize in je realnost smela prodreti v zavest le tedaj, če je potrjevala njegova že vnaprej »zacementirana« stališča. Noben drug NS-ideolog ali funkcionar ni izdelal tako ambicioznega miselnega modela. Rosenbergov ideološki rigorizem je dajal glavno smer njegovemu političnemu ravnanju. Posamezne antisemitične

pasaže iz njegove knjige je prevzel Hitler v svojo knjigo »Mein Kampf«. ³ Hitler je Rosenberga, sicer z rahlim prizvokom, imenoval za »cerkvenega očeta« nacionalnega socializma in »vrtarja vzhoda«.

Rosenbergove nacionalsocialistične ideje niso bile protiversko usmerjene. Kljub temu so večino njegovih knjig v Vatikanu vpisali na *Index librorum prohibitorum* zaradi rasizma, ki ga je Sveti sedež strogo zavračal. Nikoli pa niso na ta indeks vpisali Hitlerjevega poglavitnega dela *Mein Kampf*, baje zato, ker Hitler nikoli ni izstopil iz katoliške Cerkve. »Krščanska kultura« ki jo je Rosenberg v svojih zgodnjih traktatih hotel mobilizirati proti »judovski nevarnosti« se je v poznejših izdajah teh del spremenila v »nemško kulturo«.

Za obravnavano temo pa je sila pomembno, da sta tako Hitler kakor Rosenberg že l. 1919 začela vladavino boljševikov v Rusiji šteti kot čisto obliko vladavine Judov. Z nacionalsocialistično fuzijo antisemitizma in antiboljševizma je bilo doseženo najučinkovitejše legitimiranje za poznejšo uničevalno vojno proti Sovjetski zvezi. Rosenberg je Sovjetsko zvezo od njene ustanovitve naprej štel za sovražnico Nemčije in to prav zaradi fuzije boljševizma in semitizma, kar pa z realnostjo ni imelo nobene zveze. Še vlada Nemškega cesarstva je sredi druge svetovne vojne želela z Rusijo skleniti separaten mir, da bi se rešila vojskovanja na vzhodni fronti. Zato je stopila v zvezo z rusko boljševiško frakcijo, ki je morala zbežati iz Rusije in se je ustalila v Švici, kjer se je v Zürichu potikala po kavarnah in politizirala. Emisarji nemške vlade so tem salonskim komunistom ponudili, da jih spravijo nazaj v Rusijo, kjer bodo lahko zanetili revolucijo, ki se je je pozneje prijelo ime Oktobrska revolucija. Ko bodo prišli na oblast naj bi nemudoma podpisali separaten mir. S tem je skupina komunistov - boljševikov, z Leninom na čelu, soglašala. Nemška vlada jih je v zaplombiranih vagonih dala prepeljati iz Švice čez Nemčijo na rusko mejo. Po prvi verziji do prve ruske železniške postaje Brest Litovsk, po drugi verziji pa čez skandinavske države do Sankt Petersburga. Ta skupina komunistov je zanetila Oktobrsko revolucijo in prevzela oblast v novo osnovani Sovjetski zvezi. Seveda je izpolnila obljubo in takoj sklenila separaten mir z Nemčijo ter se nehala vojskovati. Nova ruska komunistična vlada je takoj vzpostavila odlične odnose z Weimarsko republiko. To je bila prva država, ki je mednarodnopravno priznala Sovjetsko zvezo.

Weimarska republika je hotela obiti prepovedi glede sestave njene armade (le nekaj polkov pehote) in njenega oboroževanja, ki ga sploh ne bi smelo biti, kar je bilo zajeto v versajski pogodbi. Sovjetska vlada je nemški vladi dovolila, da je v Sibiriji gradila tovarne letal. Zaradi sibirske prostranosti so lahko delali tudi poskuse z letali, ne da bi kaka druga država to zaznala. Podobne tovarne so Sovjeti dovolili tudi za izdelavo tankov. Nemška vlada je širokogrudno dovolila, da je odšlo takoj v prvih letih po revoluciji, v Sovjetsko zvezo več deset tisoč nemških inženirjev in tehniških mojstrov, ki so v njej dejansko izvedli elektrifikacijo in industrializacijo. Toda tega pristnega sodelovanja Nemčije in Sovjetske zveze nacistična stranka in pozneje Hitlerjeva država nikakor ni priznavala.

³ Adolf Hitler: *Mein Kampf*, I. del objavljen 1925, II. del leta 1926.

Pri ideološkem in taktično političnem stališču o neločljivi zvezi »judovskega parazitskega naroda« in boljševizma je Rosenberg, kakor izhaja iz dnevnih zapiskov, trdovratno vztrajal do konca. Razen tega je ostal do konca prepričan, da gre pri neizbežnem spopadu judovstva in nacionalnega socializma za »svetovni boj«. Pri tem je Rosenberg stiliziral Nemčijo kot zahrbtno napadeno državo, ki se ima pravico braniti pred Judi. Razen tega naj bi Nemčija pospeševala antisemitična in narodnjaška (völkische) gibanja v evropskih državah s ciljem ustanovitve Antisemitične internacionale, ki bi bila na svetovni ravni nasprotje tedanjega Društva narodov.

Po velikem volilnem uspehu NSDAP leta 1930 je Rosenberg postal poslanec državnega zbora (Reichstag), kjer je nastopal kot vrhunski strankin zunanjepolitični ekspert. Kmalu po Hitlerjevem prevzemu oblasti je postal vodja Zunanjepolitičnega urada NSDAP (APA), ki je bil neuradna konkurenca zunanjemu ministrstvu. Nato je postal Reichsleiter (strankarska oznaka za člane gremija 20 osebnosti, ki so sestavljale strankino vodstvo in so po Hitlerjevem imenovanju opravljale po vsej državi določene izbrane visoke strankine funkcije). Rosenberg je bil imenovan za Hitlerjevega pooblaščenca za celotno svetovnonazorsko šolanje in vzgojo v NSDAP. Pri vsem, kar se je po NS-razumevanju nanašalo na judovsko-boljševistične zadeve je Rosenberg uveljavljal svoje sogovorniške pravice in je svoja stališča neredko uveljavil proti svojim mogočnim konkurentom.

Kljub svojim visokim položajem pa je bil Rosenberg v Hitlerjevi vladavini vendarle bolj na obrobju, ker ni imel ministrskega položaja in državnih (ministrskih) kompetenc pač ni mogel nikjer uveljavljati. To pa se je spremenilo v obeh prvih letih druge svetovne vojne. Podrobnosti o tem moramo opustiti. Pravi ogromen skok v Rosenbergovi karieri je pomenil nemški vojni napad na Sovjetsko zvezo. Pri začetnih načrtovanjih vojne proti Sovjetski zvezi je bil namreč kot specialist za vzhod in boljševizem že udeležen. 20. aprila 1941 je bil imenovan za »Pooblaščenca za osrednjo obdelavo vprašanj vzhodnoevropskega prostora«. Iz dnevnih zapiskov izhaja, da je Rosenberg imenovanje na to izjemno pomembno mesto štel za svojo »veliko uro«. Z vsemi svojimi močmi si je prizadeval Hitlerjevo zaupanje opravičiti z uporabo vseh novih radikalnih možnosti za izvedbo vseh nacionalsocialističnih ciljev na vzhodu. Z njegovim nekoliko kasnejšim imenovanjem za »ministra (Reichsminister) za zasedena vzhodna ozemlja« je Rosenberg postal »vladar« nad ozemljem, ki je segalo od Vzhodnega do Kaspijskega morja. Ta regija je bila predvidena, da bo oskrbovala nemško armado in »domačo fronto« s potrebnimi resursi, zagotovila »ogromen naselitveni prostor za Nemce na vzhodu« in na dolgi rok zavarovala nemško nadvlado v Evropi, brez realnih možnosti napada nanjo. Neuspeh nemške ofenzive konec leta 1941 pred Moskvo, je NS-vizijam postavil ožje meje, vendar je Rosenbergova oblastna sfera z državnima komisariatoma Ostland in Ukrajina še vendarle obsegala več kot pol milijona kvadratnih kilometrov ozemlja s približno 30 milijoni prebivalcev. Rosenberg je tukaj videl prostor – ogromno območje – kjer se lahko nacionalsocialistični svetovni nazor v praksi dobro preizkusi.

Rosenberg je spadal med poglavitne nosilce politike, ki je uveljavljala nemško strategijo »uničevalne vojne« v zaledju za fronto s svojimi zasedbenimi ukrepi,

ki so bili za tamkajšnje prebivalce fatalni. Čeprav se je v svojih spomenicah v primerjavi z drugimi NS velefunkcionarji zavzemal za zmerno politiko do Ukrajincev in nekaterih drugih neruskih narodov, da bi si s tem lažje pridobili resurse za vojskovanje, je kljub temu v resnici podpiral ropanje in plenjenje ter ubijanje tamkajšnjega prebivalstva. Navidezna pomirjevalna in germanizacijska politika je terjala smrt milijonov civilistov na sovjetskih ozemljih, zasedenih od Nemcev. Judje so bili od prvih dni nemške zasedbe prve in poglavitne žrtve množičnih streljanj nemške regularne armade, SS in posebnih borbenih oddelkov policije. Z uvedbo civilne uprave na zasedenih ozemljih od julija 1941 naprej so se Rosenberg in njegovi pooblaščenici na terenu skušali vključiti v to vladavino nasilja in so s tem pospešili prehod v genocid tako Judov kakor Slovanov.

Naposled pogledjmo kaj se najde v obravnavani knjigi o naši temi – iztrebljenju Slovanov. Na kratko: neposredno pravzaprav nič, posredno pa kar precej. Po mnenju izdajateljev Rosenbergove knjige z dnevniškimi zapiski, ti zagotovo niso bili namenjeni za objavo, temveč so bile le datumske beležke, ki naj bi služile za osvežitev spomina za poznejši natančnejši prikaz dogodkov ali dogajanj. Zapiski sploh niso bili jezikovno tako dognani oz. ustrezno formulirani, da bi bili primerni za objavo. Vsebinsko pa so seveda bili tehtni, le zapis je bil bolj geselski. Po začetku v letu 1934 so bili pretežno rasistični, antisemitski in manj nacionalsocialistični. Iz njih je izhajalo, da je sobivanje Nemcev in Judov v Nemčiji nemogoče. Iz tega je izhajal projekt preselitve Judov v druge države. V igri so bile Palestina, del otoka Madagaskar in Alaska. Vendar Palestina po Rosenbergovem mnenju zaradi majhnosti ni ustrezala. Izselitve pa ni bilo mogoče izvesti. Zato so po začetku druge svetovne vojne začeli izvajati »Endlösung« (dokončno rešitev, iztrebljenje Judov). V obravnavani knjigi sicer ni stvarnega kazala, temveč le osebno, krajevno in pokrajinsko. V knjigi so v Rosenbergovih zapisih le nekajkrat omenjeni Slovani, vendar ne v zvezi z obravnavano tematiko. Pač pa je pogosto omenjena uničevalna vojna proti Sovjetski zvezi, ki naj bi se končala z njenim popolnim uničenjem. Med vojno pa bi morali uničevati civilne domačine v zaledju za nemško fronto. Na več mestih se najde tudi zapis o nujnosti izpraznitve celih pokrajin za novo naselitev nemških prebivalcev. Kaj naj bi se dogodilo z dotlejšnjimi prebivalci, večinoma ni omenjeno. Na nekaj mestih pa je vendarle zapisano da naj bi jih naselili na dotlej nenaseljenih ali redko naseljenih območjih. Seveda ni nikjer omenjeno uničevanje civilnega prebivalstva in sistematično uničevanje milijonov ruskih vojakov v nemškem vojnem ujetništvu in prisilnih delavcev z vzhoda v nemški oborožitveni in drugi industriji. Očitno so parolo o uničevanju ali iztrebljanju Slovanov uporabljali le v ožjih strankinih in vojaških krogih ter v eksekucijskih enotah. Da pa to ni bila neka skrivna koda, ampak uveljavljeno poimenovanje, seveda v najožjih strankinih, političnih in vojaških krogih, kaže dejstvo, da je bil Rosenberg na nürnberškem Mednarodnem vojaškem tribunalu leta 1946 obtožen raznih vojnih zločinov, med drugim tudi iztrebljenja Slovanov in Judov. V obtožnici je zapisan celo ta vrstni red. Na procesu je pred sodniki narekoval na zapisnik, »da mu fizično uničenje Slovanov in Judov, nikoli ni prišlo na misel.« Nepojmljivo je, da bi se kdo na tako visokem tribunalu zagovarjal za delikt, za katerega ne bi bil obtožen, je pa

bil dejansko izvršen. Torej je bil Rosenberg na omenjenem tribunalu obtožen tudi fizičnega uničenja Slovanov.

Ko se je vojna sreča prevesila v škodo Nemcev in se je situacija na frontah zaostila, so rivalizirajoče nemške instance pridobivale na moči. Zaradi njih je Rosenberg postopoma izgubljal politični vpliv. Hitlerju pa je ostal zvest do konca. Po koncu vojne so ga ameriški vojaki aretirali. Pred Internacionalnim vojaškim tribunalom (IMT) v Nürnbergu je bil skupaj z drugimi poglavitnimi državnimi funkcionarji »Tretjega rajha« obtožen zločinov proti človeštvu, vojaških zločinov, udeležbe pri pripravah na napadalno vojno in zločinov proti miru. V zaporu je nekdanji glavni NS-ideolog nadaljeval s svojim pisanjem v duhu nespremenljivo veljavne rasne utopije. Ti njegovi »zadnji zapisi« so še zdaj v desničarskih radikalnih krogih zelo cenjeni. Po izreku sodbe, da je kriv v vseh točkah obtožbe, mu je bila izrečena smrtna kazen in je bil 16. oktobra 1946 usmrčen.

Pri uničevanju Slovanov na območju Sovjetske zveze med vojno ni mogoče razlikovati med delovanjem civilnih oblasti, SS-odredov, oddelkov policije in žandarmerije in redne nemške armade. Pač pa so bile okupacijske oblasti nekoliko milejše do posameznih narodov v okviru Sovjetske zveze, posebej npr. do Ukrajincev, ki so v veliki večini nasprotovali vladavini Sovjetov in so bili zato precej naklonjeni nemški zasedbi Ukrajine. Tudi razne azijske neruske narode so Nemci do neke mere preferirali. Ostrina nemških genocidnih ukrepov pa je bila nedvoumno uperjena proti Rusom.

Naj kot dopolnilo k omenjenim zločinskim ukrepom proti Slovanom še omenim, da je v poglavju Ideologija Adolfa Hitlerja v knjigi Wilfrida Daima: *Der Mann, der Hitler die Ideen gab*. Wiesbaden, brez letnice izida, vendar po koncu druge svetovne vojne, str. 213-234, naštetih 12 ukrepov, ki naj vsestransko omejujoče in naposled smrtno zadenejo rasno manjvredne ljudi. Toda prikaz teh ukrepov bi še bolj presegel že tako predolgo recenzijo Rosenbergove knjige in ga zato moramo opustiti. Pač pa je treba omeniti, da so tudi na Spodnjem Štajerskem že prve tedne po nemški zasedbi, hkrati z vpisom v edino na Spodnjem Štajerskem dovoljeno politično organizacijo »Steirischer Heimatbund« (Štajerska domovinska zveza) izvajali rasne preglede, kjer so rasno neustrezne ljudi uvrstili med zaščitence Nemškega rajha (Schutzangehörige des Deutschen Reiches), ki so bili predvideni za zaprtje v delovna taborišča, kjer bi zaradi izčrpanosti od dela in lakote pomrli. Taki dve veliki taborišči sta bili v Strnišču pri Ptujju in v Teznu pri Mariboru, kjer so delali v tovarni letalskih delov, iz katere je nastala pozneje TAM, tovarna avtomobilov v Mariboru. Manjše delovno taborišče naj bi bilo krajši čas tudi v Medlogu pri Celju. Zaradi porazov nemške armade in SS- ter SA-enot na vzhodni fronti v nadaljevanju vojne, tega projekta o uničenju rasno neustreznih ljudi iz Spodnje Štajerske k sreči niso uspeli izvesti v predvidenem, temveč v dokaj zmanjšanem obsegu.